

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Er ref: Ku2014/1472/MFI
Vår ref: SFI-2014-729-2

2015-01-19

En ny modell för åldersklassificering av film för barn och unga – betänkande av utredningen om åldersgränser för film (SOU 2014:64)

Kulturdepartementet har berett Stiftelsen Svenska Filminstitutet möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande. Filminstitutet vill härmed lämna följande yttrande.

Självreglering – samreglering

Filminstitutet håller med om att det är positivt att på sikt införa någon form av åldersklassificering av även annan film än den som visas på biograf (förutsatt att man lyckas lösa gränsdragningen kring vad som skall granskas), särskilt eftersom endast två av 80 filmer per år ses på just biograf. Det får dock understrykas att biografen fortfarande har en särställning i sammanhanget. Staten har genom lagen (SFS 2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt tagit beslutet att åldersgränser ska fastställas när det gäller framställning av film som är avsedd att visas vid allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som den som är under femton år har tillträde till. Filminstitutet anser att staten därmed även bör ta ett ansvar för hanteringen av åldersbestämmandet. Det är fråga om offentliga visningar på biograf och det blir därmed ett statligt ansvar.

Sedan vuxencensuren avskaffades 2010, har fokus legat på skydd av barn och unga. Statens medieråd, som är den statliga myndighet som i dag hanterar granskningen och åldersbestämmer, har av regeringen i uppdrag att skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan. Myndighetens granskare har kompetens inom beteendevetenskap och myndigheten sätter vikt vid att granskarna även är verksamma inom andra yrken som har relevans för uppdraget som granskare, t.ex. som lärare eller psykolog. Detta för att hålla kompetensen levande och ha kontinuerlig kontakt med barn och unga. Det konstateras i utredningen att Statens Medieråd gör ett mycket bra jobb.

Utredningen gör ändå bedömningen att granskningen och åldersklassificeringen istället framöver bör skötas av filmbranschen. Filminstitutet menar att filmbranschen mycket väl kan ha både goda intentioner och en god kompetens, men det ska inte underskattas att det är en liten bransch samt att exempel från andra länder med självreglering visar att även andra bedömningsgrunder än skydd av barn och unga kan spela in vid åldersklassificeringen. I utredningen saknas även en lösning för hur reglerna om straffansvar ska fungera i ett självregleringssystem där någon annan än en myndighet fattar beslut.

Sammantaget motsätter sig Filminstitutet en övergång till självreglering i enlighet med utredningens bedömning. Att barns och ungas konsumtion av film har ändrats innebär inte, enligt Filminstitutets mening, att det finns anledning att överge det nuvarande systemet. Inte heller i övrigt har utredningen visat att det finns övertygande skäl att övergå till en självreglering. Däremot är vi öppna för en samreglering innebärande att Statens medieråd har kvar ansvaret för offentliga biografvisningarna, men att branschen tar ett större ansvar för filmer som återfinns i andra visningsfönster och som aldrig når biograf.

Om regeringen ändå kommer fram till att helhetsansvaret istället ska övergå till branschen är det viktigt att Statens medieråds granskningspraxis och kunskap överförs till branschen och att övergången sker successivt.

Tillståndskort och granskningsavgifter

Systemet med tillståndskort kan tyckas förlegat i den digitala värld som vi nu lever i och det verkar dessutom som att ansökningarna sedan lagändringen 2010 i viss mån inte längre motsvarar verklighetens visningar. Filminstitutet har därför inget att invända emot att ta bort tillståndskorten, men förslaget måste ses i sin helhet tillsammans med förslaget om ett nytt avgiftssystem.

Som utgångspunkt måste förslaget vad gäller ett nytt avgiftssystem och borttagande av tillståndskorten läsas som att Statens medieråd även fortsatt har ansvaret för åldersgranskningen.

Det finns i dag problem med att vissa filmer inte lämnas in för granskning. Orsaken kan möjligen vara ekonomisk eftersom det sedan 2010 inte längre är obligatoriskt. Det är ett problem eftersom det innebär att filmer som lämpar sig för barn och unga, men som inte lämnas in för granskning, därmed blir barnförbjudna. Detta är så klart olyckligt och det är bra att utredningen tittat på ett alternativt avgiftssystem. Däremot är vi inte övertygande om att det förslag som

utredningen lagt kommer lösa detta problem eftersom det kvarstår att det inte finns några sanktioner. Utredningen föreslår, utöver en administrativ avgift, en klumpsumma om 48 000 kronor per film. För den publikt breda filmen kan antas att det är en kraftig sänkning, särskilt eftersom de första åtta filmtitlarna föreslås vara avgiftsbefriade, medan det för den smalare filmen med liten publik fortsatt är en betydande kostnad. De åtta avgiftsbefriade filmerna som föreslås riskerar dessutom att styra marknaden. Det kan befaras att distributörer med liten ekonomi nöjer sig med åtta filmer och alltså väljer bort intressanta filmer utöver dessa åtta. Det kan också finnas risk med missbruk av systemet och att olika bolag skapas för att hålla sig under gränsen om åtta och därmed helt undandra sig avgift.

Filminstitutet har i tidigare sammanhang (se bl.a. remissvar i samband med promemorian Sänkta avgifter för fastställande av åldersgränser för film som ska visas offentligt Ku2013/674/MFI) förordat en statlig finansiering av granskningen. Av utredningen framkommer att det rör sig om en förhållandevis begränsad kostnad om ca 3,5 mnkr. Filminstitutet vidhåller att det är en lämplig lösning, under förutsättning att det även fortsättningsvis är staten som granskar. Ett alternativ till statlig finansiering är att övergå till ett system där avgiften baseras på antalet biografbesökare, detta är ett alternativ som även tas upp i utredningen. Ett sådant system är mer rättvist och tar hänsyn till både den publikt breda filmen och den smalare filmen med mindre ekonomi. Det är dessutom enkelt att åstadkomma tack vare Filmägarnas Kontrollbyrås registrering av biografbesöken.

Mot bakgrund av ovan avstyrks utredningens förslag om ett nytt avgiftssystem.

Ledsagarregeln

Utredningen gör bedömningen att ledsagarregeln inte bör ändras. Filminstitutet anser att det finns all anledning att titta noggrannare på frågan för att se om en öppning kan ske. I de fall där Statens medieråd och distributören har haft olika uppfattning om en åldersgräns och myndighetens beslut överklagats, rör det sig ofta om filmer som står och väger runt 15-årsstreck. En öppning av ledsagarregeln skulle underlätta så att det istället blir ett ansvar för den enskilde föräldern att fatta beslut om hans eller hennes ungdom är mogen för filmen eller inte.

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner
VD